

Notat



Folketingets Europaudvalg
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

Grund- og nærhedsnotat om Meddelelse fra Kommission til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale udvalg og Regionsudvalget om den globale tilgang til forskning og innovation – Europas strategi for internationalt samarbejde i en verden i forandring

KOM (2021) 252 endelig.

Nyt notat.

1 Resumé

Kommissionen har ved KOM (2021) 252 endelig af den 18. maj 2021 fremsat Meddelelse fra Kommission til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale udvalg og Regionsudvalget om den globale tilgang til forskning og innovation – Europas strategi for internationalt samarbejde i en verden i forandring.

Med meddelelsen fremlægger Kommissionen en ny strategi, som skal imødekomme nye globale tendenser, som betyder, at EU's handlerum i internationale forsknings- og innovationssamarbejder befinder sig i et forandret globalt miljø.

Kommissionen anfører, at strategien på ny bekræfter EU's mål om at gå foran med et godt eksempel for at bevare åbenhed i internationalt forsknings- og innovationssamarbejde og samtidig fremme lige vilkår og gensidighed understøttet af grundlæggende værdier. Derudover skal strategien styrke EU's førende rolle med hensyn til at støtte multilaterale forsknings- og innovationspartnerskaber for at levere nye løsninger på grønne, digitale, sundhedsmæssige, sociale og innovative udfordringer.

Regeringen byder meddelelsen og strategien om den globale tilgang til forskning og innovation velkommen og er positiv om dens formål.

Regeringen støtter et stærkere fokus på Unionens strategiske interesser i internationalt forsknings- og innovationssamarbejde.

Regeringen støtter en klog, balanceret og realistisk EU-tilgang til internationalt samarbejde med større opmærksomhed på etiske og sikkerhedsmæssige risici og dilemmaer. Princippet om strategisk autonomi bør dog ikke føre til protektionisme. Internationalt samarbejde bør være så åbent som muligt; så lukket som nødvendigt.

24. juni 2021

**Uddannelses- og
Forskningsministeriet**
Internationale forhold

Børsgade 4
Postboks 2135
1015 København K
Tel. 3392 9700

www.ufm.dk

CVR-nr. 1680 5408

Ref.-nr.
231419

2 Baggrund

Kommissionen har ved KOM (2021) 252 endelig af den 18. maj 2021 fremsat Meddelelse fra Kommission til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale udvalg og Regionsudvalget om den globale tilgang til forskning og innovation – Europas strategi for internationalt samarbejde i en verden i forandring.

Meddelelsen er oversendt til Rådet i dansk sprogversion den 28. maj 2021.

3 Formål og indhold

Kommissionen indleder meddelelsen med at bemærke, at EU's handlerum i internationale forsknings- og innovationssamarbejder befinder sig i et forandret globalt miljø.

Vigtige aktører på forskningsscenen investerer mere i forskning end EU i procent af bruttonationalproduktet (BNP), de geopolitiske spændinger stiger, og menneskerettighederne og de grundlæggende værdier, herunder den akademiske frihed, er under pres. Derudover søger nogle lande i stigende grad teknologisk lederskab gennem diskriminerende foranstaltninger og udnytter forskning og innovation til at opnå global indflydelse og social kontrol.

Med meddelelsen fremlægger Kommissionen en ny strategi, som skal imødekomme de nye globale tendenser inden for internationalt forsknings- og innovationssamarbejde.

Strategien skal bekræfte EU's mål om at bevare åbenhed i internationalt forsknings- og innovationssamarbejde (se nærmere i meddelelsens afsnit 2). EU skal samtidig stadig fremme lige vilkår og gensidighed understøttet af grundlæggende værdier (se afsnit 3). Og EU skal i højere grad støtte internationale forsknings- og innovationspartnerskaber for at adressere udfordringer inden for den grønne (se afsnit 4.1), digitale (se afsnit 4.2), sundhedsmæssige (se afsnit 4.3), sociale og innovative dagsorden (se afsnit 4.4).

Strategien skal implementeres i forskellige spor. Det skal særligt fremhæves, at Kommissionen foreslår at tilpasse EU's bilaterale samarbejder inden for forskning og innovation for at gøre internationalt samarbejde mere foreneligt med europæiske interesser og værdier samt for at styrke EU's åbne strategiske autonomi.

Strategien vil også være rettesnor for gennemførelsen af Horisont Europa, EU's rammeprogram for forskning og innovation, og dets synergier med andre EU-programmer, navnlig Instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde (NDICI).

Endelig indeholder meddelelsen en række forslag til tiltag, som vil blive fremsat senere, og som skal understøtte målsætningerne i strategien. I 2021 og 2022 vil Kommissionen fremlægge:

- principper for internationalt forskningssamarbejde
- retningslinjer for håndtering af udenlandsk indblanding rettet mod EU's forsknings- og videregående uddannelsesinstitutioner samt

- et adfærdskodeks for brug af intellektuel ejendomsret i en international sammenhæng.

Kommissionen påtænker at overvåge gennemførelsen af tiltagene og målene for den samlede strategi. Den første status over fremskridtene vil blive gjort på en international konference i 2022. Herefter vil der være toårige rapporter fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet. Rapporterne skal erstatte gennemførelsesrapporterne og de specifikke landebaserede køreplaner, der blev fremlagt i meddelelsen fra 2012 om internationalt samarbejde inden for forskning og innovation¹.

4 Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har endnu ikke udtalt sig om meddelelsen, og tidspunktet for Europa-Parlamentets behandling kendes ikke endnu.

Meddelelsen behandles i Europa-Parlamentet af Udvalget om Industri, Forskning og Energi (ITRE). Der er ikke taget stilling til, hvem der skal være ordfører. Derudover er Udenrigsudvalget (AFET), Udviklingsudvalget (DEVE), Udvalget om International Handel (INTA), Udvalget om Miljø, Folkesundhed og Fødevarerikkerhed (ENVI) og Kultur- og Uddannelsesudvalget (CULT) potentielt involveret i Europa-Parlamentets arbejde.

5 Nærhedsprincippet

Der redegøres ikke for nærhedsprincippet, idet der alene er tale om en meddelelse fra Kommissionen.

6 Gældende dansk ret

Der redegøres ikke for konsekvenser for dansk ret, idet der alene er tale om en meddelelse fra Kommissionen.

7 Konsekvenser

7.1 Lovgivningsmæssige konsekvenser

Meddelelsen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige konsekvenser.

I det omfang meddelelsen udmøntes i konkrete initiativer, vil det blive vurderet om disse vil medføre lovgivningsmæssige konsekvenser.

7.2 Økonomiske konsekvenser

Meddelelsen vurderes ikke i sig selv at have samfundsøkonomiske, statsfinansielle eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Meddelelsen vurderes ikke at udstikke en kurs, der reelt fastlægger rammerne for senere retsakter og dermed indirekte baner vej for tiltag på EU-plan eller nationalt, der kan have økonomiske konsekvenser.

¹ Se evt. KOM (2021) 497 endelig.

I det omfang meddelelsen udmøntes i konkrete initiativer, vil det blive vurderet, om disse vil medføre samfundsøkonomiske, statsfinansielle eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.

7.3 Beskyttelsesniveauet i Danmark

Meddelelsen vurderes ikke i sig selv at have andre væsentlige konsekvenser, herunder konsekvenser for beskæftigelsen, arbejdsmarkedet, ligestilling, miljø, sundhed, forbrugerbeskyttelse og udviklingslandene.

Meddelelsen vurderes ikke i sig selv at have konsekvenser for beskyttelsesniveauet.

8 Høring

Meddelelsen har været i høring i EU-specialudvalget for forskning i perioden 10-22. juni 2021.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Der er modtaget svar fra følgende organisationer **Danske Universiteter** og **Lægemiddelindustriforeningen (Lif)**.

Danske Universiteter bemærker:

”Danske Universiteter takker for muligheden for at bidrage med eventuelle bemærkninger til grund- og nærhedsnotatet, som er modtaget i høring fra Uddannelses- og Forskningsministeriet den 10. juni.

Det er overordnet set positivt, at Kommissionen med denne meddelelse fremlægger en ny strategi for internationalt samarbejde, der bekræfter EU’s mål om at sikre åbenhed og gensidighed inden for internationalt forsknings- og innovations-samarbejde samt bekræfter en fortsat støtte til multilaterale forsknings- og innovationspartnerskaber.

Danske Universiteter bakker op om regeringens holdning, der er baseret på en klog, balanceret og realistisk EU-tilgang til internationalt samarbejde med større fokus på etiske og sikkerhedsmæssige risici og dilemmaer. Princippet om strategisk autonomi må dog ikke føre til protektionisme.

Det er vigtigt, at EU går foran for at sikre en retfærdig grøn omstilling. For at opnå det skal der investeres i globale indsatser, der skal sikres en fair digitalisering og principperne om fri forskning og global mobilitet skal opretholdes. Danske Universiteter finder det helt centralt, at meddelelsen bekræfter, at værdier som akademisk frihed, forskningsetik og -integritet samt ligestilling og åbenhed fortsat danner grundlaget for internationalt forsknings- og innovationssamarbejde. Nyttiggørelse og værdiskabelse sker igennem muligheden for innovationssamarbejde og kontakt mellem universiteter og omverdenen.

I forlængelse heraf kan ”European Universities Initiative” være et strategisk virkemiddel, hvor de nye alliancer mellem europæiske universiteter kan være brohoveder for strategiske samarbejder, der rækker ud over EU’s grænser.

Vedr. begrænsning af forsknings- og innovationssamarbejde

Ifølge meddelelsen (jf. afsnit 3 samt §22, stk. 5 i HE-forordningen) kan deltagelsen i forsknings- og innovationsaktiviteter under Horizon Europe begrænses, når der er et berettiget behov for at beskytte EU's strategiske aktiver, interesser, uafhængighed eller sikkerhed. Danske Universiteter mener, at det er vigtigt at sikre at tilgangen til forskning og innovation er så åben som muligt. Det gælder også for mulighederne for at deltage i Horizon Europe.

Vedr. samarbejde med prioriterede lande og regioner

Ifølge meddelelsen vil EU styrke det bilaterale samarbejde (jf. afsnit 5). Danske Universiteter hilser det velkommen, at EU vil styrke samarbejdet med industrialiserede tredjelande og vækstøkonomier, og vi mener, at det er vigtigt, at landenes associering til Horizon Europe rammeprogrammet bliver afklaret snarest. Særligt med hensyn til Kina er der behov for en afklaring af rammerne for samarbejde eftersom landet nu kategoriseres som en økonomisk og systemisk konkurrent til EU. I meddelelsen angives desuden, at EU bør give særlig prioritet til partnere i umiddelbar nærhed, herunder gennem associering til Horizon Europe. De danske universiteter har strategiske partnere i fx Det Forenede Kongerige, Schweiz og Israel. Det har derfor høj prioritet, at sikre de fremtidige muligheder for samarbejde og videreførelsen af forsknings- og innovationsprojekter.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Danske Universiteter er positive overfor øget samarbejde med fx Indien, Mexico og Afrika. Det er vigtigt, at der ikke fokuseres ensidigt på opbygning af menneskelig kapital, men at der også er fokus på at gennemføre forsknings- og innovationsprojekter med partnerne.

Vedr. valg af forskningsområder

I meddelelsen er der under beskrivelsen af samarbejdet med prioriterede lande og regioner nævnt en række fagområder som samarbejdet skal prioriteres indenfor (jf. afsnit 5). Tilsvarende fremgår der en række indsatsområder, der kræver en global indsats (jf. afsnit 4). Danske Universiteter anerkender, at der inden for flere områder er behov for en globalt koordineret indsats. Danske Universiteter mener dog, at det er vigtigt fortsat at sikre armslængdeprincippet, så universiteterne kan agere med autonomi og selv definere, hvilke fagområder, der skal være udgangspunktet for universitetets internationale forsknings- og innovationssamarbejde.”

Lægemedelindustriforeningen (Lif) anfører:

”Vi er fra Lifs side meget enige i de overordnede hensigter med papiret om et globalt beredskab i forhold til forskning og innovation – ikke mindst i relation til de globale udfordringer, som vi står over for.

Det konstateres i papiret, at EU sækker bagud ift. andre lande fsva. investeringer i forskning og udvikling. Det er i det lys kritisk, at der ikke er en ambition om at øge investeringerne i forskning og innovation yderligere. Kommissionen har tidligere ytre et ønske om at øge ambitionen for de offentlige investeringer i forskning i medlemslandene fra 1 til 1,25 pct. Fra Lifs vil vi varmt opfordre regeringen til at

følge kommissionen indstilling og dermed sætte en ny ambitiøs dagsorden for forskning og udvikling i Europa.

I afsnittet omkring ”styrkelse af samarbejdet om global sundhed” fremgår det, at EU-lægemiddelstrategi yderligere skal styrke EU’s rolle på globalt plan som førende inden for sundhedsforskning og -innovation, der kan være til gavn for patienter i hele verden. Fra Lif’s side deler vi denne ambition, og mener at regeringen bør støtte op om ambitionen. Imidlertid er der initiativer i EU-lægemiddelstrategi, som mere eller mindre direkte risikerer at modarbejde ambitionerne, fordi de grundlæggende udfordrer incitamentet til forskning og udvikling af nye lægemidler. Det kan f.eks. undre, at strategien i forbindelse med målsætningen om adgang til medicin til overkommelige priser lægger op til en destabilisering og svækkelse af de incitamentet, der er designet til at støtte innovation på flere områder, herunder behandlinger til sjældne sygdomme.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Samtidig savner vi fra Lif’s side en ambitiøs investeringsstrategi ift. forskning og forskningsinfrastruktur, som kan understøtte ambitionen om at vedblive med at være en førende region inden for sundhedsforskning og -innovation – ikke mindst i lyset af, vi kan se at investeringerne øges markant i andre regioner, som USA og Østasien. Hvis det at fastholde og udbygge EU’s position som førende inden for sundhedsforskning og -innovation, så kræver det øgede og fokuserede investeringer i FoU og kompetencer/uddannelse af kvalificerede medarbejdere samt i en forsknings- og forsøgsinfrastruktur (fx kliniske afprøvningsfaciliteter). Fra Lif’s side efterlyses derfor en langsigtet investeringsplan, som kan bidrage til at øge innovationskapaciteten i Europa.

I papiret fremhæves behovet for og mulige veje til at forbedre beredskabet til at håndtere nye varianter af Coronavirus – der fokuseres særligt på ACT-A-partnerskaberne og levering af effektive vacciner og behandlinger. Dette støtter Lif. Men vi ser også et behov og potentiale for, at læringer og nye effektive redskaber fra håndtering af Covid-19 videreføres til andre sygdomsområder.”

9 Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det er forventningen, at medlemsstaterne generelt vil forholde sig positivt til meddelelsen.

10 Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen byder meddelelsen og strategien om den globale tilgang til forskning og innovation velkommen og er positiv om dens formål.

Regeringen støtter et stærkere fokus på Unionens strategiske interesser i internationalt forsknings- og innovationssamarbejde.

Regeringen støtter en klog, balanceret og realistisk EU-tilgang til internationalt samarbejde med større opmærksomhed på etiske og sikkerhedsmæssige risici og dilemmaer. Princippet om strategisk autonomi bør dog ikke føre til protektionisme. Internationalt samarbejde bør være så åbent som muligt; så lukket som nødvendigt.

11 Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

**Uddannelses- og
Forskningsministeriet**